

Politický kabaret dolieha aj na biznis

ROZHOVOR

Nepoznám jednu podnikateľskú štruktúru, s ktorou by koalícia seriózne hovorila. O opatreniach sme sa dozvedali z médií, hovorí šéf Slovenskej obchodnej a priemyselnej komory Peter Mihók.

Juraj Pivarčí

©hn

juraj.pivarci@mafrasslovakia.sk

Mimoriadne sledovanou udalosťou posledných dní bola inaugurácia staronového amerického prezidenta Donalda Trumpa. Niektorí o ňom hovoria, že je kontroverzný, iní zas, že je nepredvídateľný. Čo od neho môžeme očakávať?

Je to iný typ politika, nevyrástol v týchto kruhoch, naopak, vyrástol vo veľkom biznise. To všetko ovplyvňuje jeho prístup k riešeniu problémov. Je atypický, určite nie je štandardný a taký, ako sme u politikov zvyknutí. Takíto ľudia však vnášajú do niekedy skostnateného politického systému niečo nové. Výhodou jeho druhého mandátu, aj so štvorročnou prestávkou, je tiež to, že dnes už veľmi dobre vie, ako sa robí politika a aké sú jej následky. Očakávam preto, že tieto štyri roky budú z hľadiska zmien vo svete či dosahov na globálnu ekonomiku omnoho zaujímavejšie. Áno, Trump je americký prezident, ktorý bude presadzovať heslo „America first“. Tým sa vlastne ani netají. Tento prístup je správny, myslím si, že by sa mal každý prezident pozerat v prvom rade na svoju krajinu.

Dá sa už dnes predikovať, aký vplyv bude mať jeho úradovanie na našu ekonomiku?

Dosahy budú a z hľadiska trhov Európskej únie môžu byť dokonca dosť tvrdé. Líderské krajiny Európy dnes strácajú svoju konkurenčnú schopnosť a v porovnaní napríklad s Áziou napredujú výrazne pomalšie. Váha nášho bloku vo svetovej ekonomike preto klesá. Trump sa však bude koncentrovať práve na tých najväčších svetových hráčov, z čoho vyplýva, že Únia ako celok preňho významným partnerom nebude. Vnímam nás ako rozdrobených a bez lídersva. On ako líder bude chcieť hovoriť len s lídrami, no u nás ich jednoducho nenájdeme.

Z prieskumu Slovenskej obchodnej a priemyselnej komory vyplýva, že v porovnaní s minulým rokom čakajú naši podnikatelia zhoršenie až pri šiestich zo siedmich sledovaných ukazovateľov. Pod tento pesimizmus sa zrejme nepodpisal len príchod Donald Trumpa...

Skutočne, tých faktorov je tu viacero. Nerád začínam politikou, lenže postupne sa práve faktor politickej nestability stáva čoraz výraznejším. Bohužiaľ, trvá to už od začiatku covidovej pandémie, čo je takmer päť rokov. Naša situácia sa tiež nevyvíja dobre kvôli tomu, že sme naše exportné aktivity príliš skoncetrovali na vnútorný trh Európskej únie a nepodarilo sa nám ich výraznejšie diverzifikovať. Ako sme však skonštatovali, váha Únie vo svetovom meradle klesá, a tým klesajú aj možnosti jej vnútorného trhu. Ďalší faktor, ktorý spôsobil pesimistic-



Rád by som videl politika, ktorý by mi povedal, čo našu krajinu spája okrem nenávisťi, hovorí šéf SOPK Peter Mihók.

FOTO: ARCHÍV HN

kejší pohľad, je veľmi ambicióznym program Bruselu z hľadiska energií, automobilov či ekológie ako takej. Zabudli sme sa však pozrieť na svet okolo – nikto nás nenasleduje. Globálne tak zhoršujeme našu pozíciu.

Keď sme sa rozprávali o prieskume minulý rok, pýtal som sa vás, prečo sú napriek zlým ekonomickým vyhlídkam naši podnikatelia stále pozitívni. Povedali ste, že ide o paradoxnú situáciu. Čo sa zmenilo, pochopili, že ich skutočne nečakajú dobré časy?

Tu zohrali úlohu dva zásadné dôvody. Ten prvý je vnútropolitický. Keď sa robil predchádzajúci prieskum, nastupovala nová vláda. Boli tu veľké očakávania, čakalo sa, s čím novým príde po troch predchádzajúcich garnitúrach Matoviča, Hegera a Ódora. Podnikatelia očakávali, že nastúpi vláda, ktorá bude mať ambíciu zostať tu celé štyri roky, navyše sa mali chopiť moci ľudia, ktorí nám tu už historicky vládli, čiže majú skúsenosti. Skrátka očakávali, že sa nám podarí reštartovať ekonomickú vývoj. Aj preto bol minulý prieskum, aj na môj vkus, príliš optimistický. Realita sa však stretla s realitou. Vnútropolitické napätie pokračuje, dokonca graduje. Navyše, a to je ten druhý faktor, je tu situácia v Európe. Tentoraz mám na mysli vojnu na Ukrajine. Tento konflikt spôsobil, že sme prišli o tri veľké trhy – o ukrajinský, ruský a bieloruský. Treba si pritom uvedomiť, koľko našich firiem bolo na tieto trhy naviazaných. Rusko a Bielorusko sú však dnes len „púštne miesta“, kde sa pod vplyvom sankcií klasický obchod nerealizuje a na Ukrajine funguje len vojenská a možno potravinová pomoc.

Vláda počas jesene minulého roka prijala konsolidačný balíček, ktorého takmer celú farchu poniesie podnikateľský sektor. Napriek tomu až osem percent z respondentov, čo je najviac od roku 2019, označilo komunikáciu vlády za pozitívnu. Dá sa to vysvetliť tým, že napriek novým daniam tieto opatrenia kabinet komunikoval dobre?

Myslím si, že každý súdny človek, a ľudia, ktorí seriózne podnikajú, sú veľmi súdni, si vie aktuálnu situáciu veľmi dobre vyhodnotiť. Každý musí uznať, že

“

LÍDESKÉ
KRAJINY EURÓPY
STRÁCAJÚ SVOJU
KONKURENČNÚ
SCHOPNOSŤ
A V POROVNANÍ
S ÁZIOU
NAPREDUJÚ
VÝRAZNE
POMALŠIE.

bez konsolidácie by táto ekonomika išla skutočne „gréckou cestou“. A to si podnikatelia plne uvedomili. Áno, je potrebné zastaviť nehospodárnosť, je potrebné nastaviť nové parametre, ktoré by Slovensko vrátili naspäť do pozície konkurencieschopnej krajiny. Vláda tu však premárnila výbornú príležitosť zlepšiť komunikáciu s podnikateľským prostredím. Nepoznám totiž ani jednu štruktúru, s ktorou by o jednotlivých opatreniach seriózne diskutovala. Skôr sme sa o nich dozvedali z osobných rozhovorov či z médií. V zásade všetko prebiehalo za zatvorenými koalíčnými dverami, pričom viaceré opatrenia sa menili takpovediac za pochodu. Premrhala sa tu výborná príležitosť otvorene hovoriť s biznisom, čím by si ho vláda istým spôsobom mohla získať na svoju stranu. Musím však povedať aj to, že so žiadnym osobitým stanoviskom neprišla ani opozícia. Zmohla sa len na kritiku toho, čo sa predložilo, a na niektoré plastické úpravy.

Pri pohľade na riziká v prieskume dlhodobé „kraľujú“ vysoká daňová a odvodová zaťaženosť, rast cien vstupov a nedostatok kvalifikovanej pracovnej sily. Môžu sa v roku 2025 do „top 3“ dostať aj iné faktory alebo je v tomto smere situácia vopred jasná?

Tie karty sú rozdane jasne. To, čo môže situáciu ešte viac zhoršiť, je politická nestabilita. To môže byť pre rok 2025 veľmi symptomatické. Už od jeho

začiatku vidíme aktivity, ktoré situáciu ešte viac komplikujú. Opäť hľadáme to, čo nás rozdeľuje, a nikto nemá tendenciu hľadať to, čo by nás dokázalo spojiť. Rád by som videl politika, ktorý by mi povedal, čo našu krajinu spája okrem nenávisťi. Dnes, bohužiaľ, Slovensko spája len tá. A to je veľmi zlý signál aj pre ekonomiku. Ide totiž o choré prostredie a v takom prostredí sa zdravo podnikat' nedá. Na toto by mal myslieť každý, kto má politickú zodpovednosť. Pri vystúpeniach viacerých poslancov však nadobúdam pocit, že ide skôr o kabaret.

Krajinou v posledných dňoch rezonuje téma členstva v Európskej únii. Tejto témy sa dotkol aj váš prieskum, pričom v ňom až 80 percent podnikateľov uviedlo, že je naše členstvo v únii pozitívne. Na druhej strane, je to najnižšie číslo od roku 2015. Čím si to vysvetľujete?

Tieto čísla sú, aj v porovnaní so zahraničím, pomerne dobré. Stále patríme medzi krajiny, kde je podpora členstva a integrácie do Európskej únie nadeľujú vysoká. Áno, na druhej strane vidíme oproti minulosti istú zmenu trendu. Táto zmena spočíva v prvom rade v tom, že nastali isté dezilúzie z toho, že európske štruktúry skutočne dokážu riešiť základné otázky. Ľudia sa pýtajú, či nejde len o kumuláciu moci v Bruseli bez reálneho ekonomického a politického výtlaku, ktorý by mal garantovať rozvoj členských krajín. Na tému sa však treba pozrieť aj inak. Priznám sa, že nerozumiem hysterii, ktorá vznikla po tom, čo povedal podpredseda Národnej rady Gašpar. Možno to mohol povedať iným spôsobom, no tak ako v biznise či v osobnom živote, potrebujem mať svoju alternatívu aj v politike. My dnes žijeme v Európe, ktorá je na rúžcestí. Vieme, aké tendencie sú v jej hlavnej krajine, teda v Nemecku, kde AfD (politická strana Alternatíva pre Nemecko, pozn. red.) a podobné sily naberajú na sile. Ak sa aj táto strana po najbližších voľbách nedostane do vlády, nutne bude ovplyvňovať život celej krajiny. Zoberme si Francúzsko, ktoré nie je schopné zostaviť vládu, Taliansko, z ktorého sa stáva krajina „sui generis“ (krajina svojho druhu, bez podradenia, pozn. red.), ale tiež krajiny ako Belgicko či Ho-

landsko, ktoré síce ekonomicky prosperujú pomerne dobre, no politicky sú tiež v úplne inej rovine. Čísla z nášho prieskumu sú teda v prvom rade reakciou na meniace sa pomery členských krajín Únie. A my na to musíme reagovať. Ak by sme nemali kde si v „šuplíku“ nejakú alternatívu, bolo by to veľmi zlé. Čím menej o takejto alternatíve budeme hovoriť, tým lepšie, no ak ju nebudeme mať, mohlo by to byť nebezpečné. Pre mňa je to ako uzavrieť poistku a budem veľmi rád, keď ju nebudem musieť nikdy použiť, ale dáva mi garancie v prípade nutnosti jej použitia.

Jedným z dôvodov, prečo klesá podpora nášho členstva v únii, tiež môže byť to, že z nej naše firmy nevedia získať financie. V roku 2024 čerpalo európske prostriedky len 38 percent firiem, čo je druhé najnižšie číslo od roku 2015. Kde vidíte najväčšie prekážky?

Za posledné obdobie dochádzalo k častým zmenám v samotnej vládnej politike. Aj teraz chce prísť Ficova vláda s návrhom, ktorý by zmenil priority zahrnuté v poslednom plánovacom období. Nevieť, pre podnikateľov to však pozitívna správa nie je. Tí totiž potrebujú v prvom rade stabilné prostredie. Ak idem investovať, nie je to otázka jedného či dvoch rokov. Je to otázka minimálne na päť až šesť rokov, pri veľkých investíciách dokonca na 10. Ja teda potrebujem vedieť, aká bude politika vlády, ktorá tu bude po najbližších voľbách.

Počet pracujúcich cudzincov na Slovensku v októbri 2024 prekročil hranicu 111-tisíc, z vášho prieskumu však vyplýva, že skúsenosť s ich zamestnaním má len tretina podnikateľov. Nie je to v kontexte správ o nedostatku pracovnej sily trochu zvláštne?

Je aj nie je. Treba povedať, že pri zamestnávaní ľudí mi-

VÝSLEDKY PRIESKUMU

Podrobné výsledky ekonomického prieskumu predstaví SOPK spolu s vlastnou makroekonomickou prognózou na tento rok dnes na konferencii Očakávaný vývoj slovenskej ekonomiky v roku 2025.

KTO JE PETER MIHÓK?

Narodil sa v roku 1948. Na vysokej škole ekonomickej vyštudoval zahraničný obchod. Pracoval ako obchodný prídelenec vtedajšieho československého veľvyslanectva v severoafrickom Maroku a v Československej obchodnej a priemyselnej komore. Bol tiež jedným z aktérov budovania Slovenskej obchodnej a priemyselnej komory.

mo Únie ešte stále prevláda veľká byrokracia. Nazval by som to „kalváriou pre firmy“, zvlášť pre tie, ktoré s tým nemajú veľa skúseností. Toto ich potom často zabrzdí hneď na začiatku. Nebudú si predsa komplikovať život, navyše s neistým výsledkom. Tu mierim na to, a platí to najmä pre ukrajinských pracovníkov, že firmy musia týchto ľudí zapracovať, investovať do nich, no oni hneď na to zamieria ďalej na Západ. A toto sa deje veľmi často. Tí ľudia si to tu overia, nabehnú na určitý systém a potom – odchod ďalej na Západ. Podnikatelia sú tak opatrní, nevidia v tom dlhodobé riešenie ich problémov.

Do prieskumu ste aj tento rok zaradili jednu doplňujúcu otázku. Tentoraz sa týkala možnosti zrušenia predčasného starobného dôchodku. Avšak len 37 percent respondentov uviedlo, že by sa ho skutočne „zbalilo“. Nie je to toto nízke číslo trochu prekvapujúce?

Filozofia predčasného dôchodku je nezmyslom. V západnej Európe sa zaviedol kde si v 70. rokoch minulého storočia, keď bola úplne iná štruktúra obyvateľstva a keď bola vysoká nezamestnanosť mladých ľudí. Išlo o to, aby sa týmto ľuďom vytvoril priestor, ktorý zaberali „zabetónovaní“ starší pracovníci. Na tú dobu tak išlo o absolútne správne načasovaný nástroj. My sme však na to išli opačne. Naposledy sa urobili nelogické a populistické kroky za ministra Krajniaka, ktorý začal tieto dôchodky veľmi zvýhodňovať. Z hľadiska ekonomiky a veľkovej štruktúry obyvateľstva to bolo absolútne nesprávne rozhodnutie. Druhá vec je tá, že sa takéto rozhodnutia veľmi ťažko berú nazad, a to kvôli populizmu. Žiadna strana sa nechce pod to podpísať, prišla by o voličov. S týmto nástrojom nesúhlasia ani samotní zamestnávateľia, podporu v týchto kruhoch nemal.

Tento rok bude, aj podľa prieskumu, ktorý sa uskutočnil od začiatku októbra do konca novembra 2024, viac ako náročný. Ako ho zvládne naše podnikateľské prostredie?

Ja som známy optimista. A aj napriek všetkému zlému ním chcem ostať. Napriek všetkým nedostatkom sú tu stále naši ľudia, ktorí sa dokážu vynájsť, a to v každej situácii. Samozrejme, tento rok sa zložito začal a zložito sa bude aj končiť. Ak však nepríde ďalší výraznejšie negatívny faktor zvonku, tak naša ekonomika prežije. Pre podnikateľov tiež bude dôležité, ako sa k nim bude v tejto náročnej situácii správať štát. Očakávame príchod druhého konsolidačného balíčka. Pokiaľ však bude opäť nevyvážený ako ten prvý, v zmysle toho, že celú jeho váhu znášajú firmy a občania, tak to prinesie ďalšie napätie. Ak však podnikatelia budú vidieť, že je vyrovnanější a štát pristupuje k svojim výdavkom zodpovednejšie, tak zatnú zuby, preglgnú a povedia si: dobre, stojí to za to.